

Nr 34

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av statens jordbruksnämnds råd jämte i ämnet väckta motioner.

I en till riksdagen den 2 november 1962 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 193, har Kungl. Maj:t under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag hemställt, att riksdagen måtte besluta att, i överensstämmelse med vad i propositionen förordats, statens jordbruksnämnds råds avdelning för frågor på jordbrukets område skall upphöra från och med den 1 januari 1963 samt att jordbruksnämndens konsumentdelegation skall inrättas från och med nämnda dag.

Utskottet har i detta sammanhang behandlat de till utskottet hänvisade motionerna I: 764 av herr *Andersson Torsten, m. fl.* och II: 925 av herr *Hansson i Skegrie m. fl.*, i vilka likalydande motioner hemställts, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 193 måtte besluta, att statens jordbruksnämnds råds avdelning för frågor på jordbrukets område den 1 januari 1963 må ersättas av jordbruksnämndens allmänna råd för rådgivnings- och upplysningsverksamhet enligt de grunder som angivits i motionen samt att härvid i det nya rådet må ingå representanter även för jordbruket och dess livsmedelsindustri.

Beträffande det närmare innehållet i förenämnda motioner får utskottet hänvisa till motionen II: 925.

Till grund för propositionen ligger en inom jordbruksdepartementet upprättad promemoria, vari lämnats en kortfattad redogörelse för utvecklingen under 1950-talet i vad avser verksamheten inom statens jordbruksnämnds råd beträffande frågor på jordbrukets område. I promemorian har även framförts vissa allmänna synpunkter på behovet av och förutsättningarna för en omorganisation av nämnda råd. Utskottet tillåter sig hänvisa till sagda departementspromemoria ävensom till däröver avgivna remissyttranden å sid. 2—15 i propositionen.

Departementschefen har anfört följande.

»De förslag, som framlagts i den nyss redovisade departementspromemorian, har mött förståelse från den övervägande delen av de myndigheter och organisationer, som yttrat sig i frågan. De har sålunda intagit en positiv attityd till förslaget att reorganisera jordbruksnämndens råd och de har vitsordat behovet av att bredda förbrukarsidans medverkan vid utformningen av jordbrukspolitiken och det löpande arbetet med hithöran-

de frågor. Genom en reform av föreslagen karaktär skulle, som ett antal av remissorganen har hävdad, även vinnas, att avnämarna av det svenska jordbrukets produkter, konsumenterna, får en vidgad förståelse för och insikt i de problem, som det svenska jordbruket har att brottas med.

Åtskilliga remissorgan har uttalat, att det av departementspromemorian inte klart framgått, vilka arbetsuppgifter som skulle åvila det reorganiserade rådet och vilka befogenheter det skulle utrustas med. En tämligen enhällig opinion har därvid ansett, att rådet inte bör uppträda som förhandlingspart gentemot jordbrukets förhandlingsdelegation. Något sådant har heller inte direkt åsyftats i promemorian. Avsikten har i stället varit att ange de allmänna riktlinjerna för ett rådgivande organ med sådan sammansättning att nämnden genom detta skulle på ett effektivare och mera berikande sätt än vad hittills varit fallet kunna inhämta synpunkter och önskemål från och nå kontakt med en upplyst och engagerad opinion. Det förtjänar i detta sammanhang framhållas, att jordbrukets förhandlingsdelegation och dess sekretariat inte bör uppfattas enbart som en motpart utan även som ett önskvärt komplement till jordbruksnämnden. Förhandlingsdelegationens uppgifter är rådgivande i förhållande till nämnden i lika hög grad som förhandlande. Genom den i departementspromemorian skisserade omorganisationen av nämndens råd skulle ernås en bättre balans mellan de skilda intressegrupper, som i detta sammanhang bör ha rådgivande funktioner.

Inom det svenska jordbruket har under en lång följd av år vuxit fram ett ändamålsenligt och för jordbrukets ekonomiska liv synnerligen värdefullt system av organisationer, vilket även internationellt sett framstår som föredömligt. På grund härav har producentsidans rådgivande och förhandlande verksamhet gentemot nämnden på ett självklart sätt kunnat byggas upp och omhänderhas av producenterna själva utan förmedling från statens sida. Förbrukarintressena har däremot inte kunnat samordnas på ett motsvarande sätt. Det ter sig därför naturligt, att statsmakterna nu tar initiativet att upprätta ett organ, som inom det här aktuella området bör verka till fromma inte bara för den alltmer dominerande andel av det svenska folket, som uppträder som enbart avnämare av jordbrukets produkter, utan också för producenterna själva genom upplysningsverksamhet i lämpliga former, varigenom förståelsen fördjupas för det svenska jordbrukets problematik och ställning i Sverige och i internationellt perspektiv. En dylik omorganisation, som närmast innebär att det rådgivande organet återförs till den ställning som åsyftades vid nämndens tillkomst, synes vara väl förenlig med innebörden av gällande sexårsavtal. Jag vill därför förorda, att den nuvarande avdelningen för frågor på jordbrukets område inom jordbruksnämndens råd upplöses och vid årsskiftet 1962/63 ersätts med en till nämnden knuten delegation, förslagsvis benämnd jordbruksnämndens konsumentdelegation. Jordbruksnämndens råd bör i fortsättningen bestå endast av dess nuvarande avdelning för prisregleringsfrågor på fiskets område.

Konsumentdelegationens viktigaste uppgift skall vara att bistå nämnden

med råd och upplysningar, bland annat som remissorgan, därigenom kompletterande motsvarande arbetsuppgifter för jordbrukets förhandlingsdelegation. Konsumentdelegationen bör i detta syfte äga rätt att överlägga med nämnden i frågor, som kan bedömas vara av större vikt eller ha prejudicerande verkan. Initiativet till dylika överläggningar bör kunna tas även av delegationen. Under återstående period av nu löpande sexårsavtal, bör delegationen genom interna diskussioner kunna skaffa sig de insikter som erfordras för att kunna ta ställning till de väsentliga huvudfrågorna. I samband med att förhandlingar upptas om ett nytt avtal synes det mig naturligt, att delegationens ställning och arbetsuppgifter kan komma att prövas på nytt.

Några invändningar mot den föreslagna delegationens storlek har inte rests av remissorganen. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa antalet ledamöter och suppleanter. Samtliga bör utses av Kungl. Maj:t, som jämväl förordnar ordförande och ersättare för denne. Nämndens ledamöter eller tjänstemän bör därvid, såsom ett antal remissorgan påpekat, inte ingå i delegationen.

Vid valet av ordförande och ledamöter bör eftersträvas en så allsidig representation som möjligt från förbrukarna av jordbrukets produkter. Jag finner det sålunda rimligt, att såväl enskilt som kooperativt näringsliv utanför den rena jordbrukssektorn skall kunna erhålla representation i delegationen.

För att underlätta ordförandens arbete bör ett mindre sekretariat ställas till hans och delegationens disposition. Jag är emellertid inte beredd att nu ta ställning till frågan om att inrätta tjänster för ifrågavarande befattningshavare. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa arvoden till ordförande och ledamöter och i övrigt ställa medel till förfogande för att bestrida kostnaderna för sekretariatsgöromålen. Jag tar för givet att därutöver förbrukarsidans organisationer också lämnar delegationen bistånd med utredningar och annat liknande material att läggas till grund för överläggningarna inom delegationen.

De uppkommande kostnaderna, sammanlagt cirka 50 000 kr., torde böra belasta den i jordbruksnämndens avlöningsanslag ingående anslagsposten Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, såvitt avser ersättningar till delegationens ledamöter, och anslagsposten Ersättningar till experter och särskilda sakkunniga såvitt avser sekretariatet. Kostnaderna för resor, expenser m. m. torde böra bestridas från jordbruksnämndens omkostnadsanslag. Detta synes inte böra medföra att ifrågavarande, förslagsvis beräknade poster omräknas i budgeten för innevarande budgetår.»

Utskottet. Statens jordbruksnämnds råds avdelning för frågor på jordbrukets område föreslås i propositionen skola upplösas och ersättas med ett nytt till nämnden knutet rådgivande organ, benämnt jordbruksnämndens konsumentdelegation. Dess viktigaste uppgift skall vara att bistå jordbruksnämnden med råd och upplysningar, bland annat som remissorgan, därige-

nom kompletterande motsvarande arbetsuppgifter för jordbrukets förhandlingsdelegation. Vidare skall det ankomma på konsumentdelegationen att till jordbruksnämnden framföra synpunkter och önskemål beträffande jordbrukspolitikens utformning i Sverige med särskild hänsyn till förbrukarsidans intressen. Delegationen skall därjämte hos olika grupper av konsumenter verka för vidgad förståelse för och insikt i det svenska jordbrukets problematik. Delegationen föreslås bestå av ett tiotal av Kungl. Maj:ts förordnade ledamöter. De uppkommande årliga kostnaderna för delegationen beräknas till 50 000 kr.

Utskottet finner det vara angeläget att konsumentintresset beredes ökade möjligheter att följa utvecklingen på jordbrukets område och bidra till utvecklingen av jordbrukspolitik. Särskilt må i detta sammanhang erinras om de spörsmål på jordbrukspolitikens område, som under de närmaste åren torde komma att aktualiseras både inom och utom landet och som kan förväntas bli av vital och genomgripande betydelse för jordbruksnäringen i dess helhet. Utskottet finner sålunda starka skäl tala för att tillstyrka departementschefens förslag och förordar att en till jordbruksnämnden knuten konsumentdelegation inrättas. Genom tillkomsten av en dylik delegation kommer enligt utskottet en grundlig och sakkunnig behandling av jordbruksfrågorna att främjas till fördel för såväl jordbrukets avnämare som dess producenter. Utskottet vill härvid bland annat understryka betydelsen av konsumentdelegationens uppgift som informationsorgan med syfte att fördjupa förståelsen för jordbrukets problematik.

I anledning av det nu framlagda organisationsförslaget har i motionsparet I: 764 och II: 925 yrkats att statens jordbruksnämnds råds avdelning för frågor på jordbrukets område må den 1 januari 1963 ersättas av jordbruksnämndens allmänna råd för rådgivnings- och upplysningsverksamhet. I det nya rådet bör enligt motionärerna ingå representanter även för jordbruket och dess livsmedelsindustri. Bärande skäl för en omorganisation i enlighet med vad i motionerna yrkats finner utskottet ej föreligga. Utskottet vill i sammanhanget särskilt erinra om departementschefens uttalande att jordbrukets förhandlingsdelegations uppgifter är rådgivande i förhållande till jordbruksnämnden i lika hög grad som förhandlande. I likhet med departementschefen anser utskottet att den föreslagna omorganisationen av nämndens råd medför bättre balans mellan de skilda intressegrupper, som i sammanhanget bör ha rådgivande funktioner. Motionerna avstyrkes därför av utskottet.

Utskottet har ej heller funnit anledning till erinran mot vad i propositionen i övrigt föreslagits.

Äberopande vad sålunda anförts hemställer utskottet,
att riksdagen må

I. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag besluta att statens jordbruksnämnds råds avdelning för frågor på jordbrukets område skall upphöra från och med den 1 januari 1963;

II. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å

motionerna I: 764 och II: 925, såvitt nu är i fråga, besluta att ett till jordbruksnämnden knutet rådgivande organ, benämnt jordbruksnämndens konsumentdelegation, skall inrättas från och med den 1 januari 1963;

III. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 764 och II: 925, såvitt nu är i fråga, besluta att konsumentdelegationen skall ha den sammansättning som i det föregående förordats;

IV. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 764 och II: 925, såvitt nu är i fråga, besluta att omorganisationen i övrigt skall ske i överensstämmelse med vad i det föregående förordats.

Stockholm den 29 november 1962

På jordbruksutskottets vägnar:

NILS G. HANSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Hjalmar Nilsson, Lage Svedberg*, Nord, Bertil Andersson, Hermansson*, Mossberger, Nils Hansson, Hedström, Ringaby och Isacson;

från andra kammaren: herrar Hansson i Skegrie, Antby*, fru Lindskog, herrar Eliasson i Moholm, Franzén, fru Jäderberg, herrar Lundmark, Trana, Hamrin i Kalmar och Hedin.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar Nord, Hermansson, Nils Hansson, Ringaby, Isacson, Hansson i Skegrie, Antby, Eliasson i Moholm, Hamrin och Hedin, vilka ansett att

dels det avsnitt i utskottets utlåtande, som å s. 4 börjar med orden »Utskottet finner» och å s. 4 slutar med orden »i övrigt föreslagits» bort ha följande lydelse:

»Utskottet finner — — — (lika med utskottet) — — — konsumentdelegation inrättas. Genom tillkomsten av en dylik delegation förväntar utskottet att behandlingen av jordbruksfrågorna kommer att främjas till fördel för såväl jordbrukets avnämare som dess producenter. Utskottet vill härvid bland annat understryka betydelsen av konsumentdelegationens uppgift som informationsorgan med syfte att fördjupa förståelsen för jordbrukets problematik. Enligt departementschefen skall såväl enskilt som kooperativt

näringsliv utanför den rena jordbrukssektorn kunna erhålla representation i delegationen.

I anledning av det nu framlagda organisationsförslaget har i motionsparet I: 764 och II: 925 yrkats att statens jordbruksnämnds råds avdelning för frågor på jordbrukets område må den 1 januari 1963 ersättas av jordbruksnämndens allmänna råd för rådgivnings- och upplysningsverksamhet. I det nya rådet bör enligt motionärerna ingå representanter även för jordbruket och dess livsmedelsindustri. Det är obestridligt att även jordbrukets livsmedelsindustri representerar betydande förbrukarintressen. Det förhållandet understryker betydelsen av att i konsumentdelegationen även ges plats för en representant från denna industri, detta så mycket mer som det kan förutsättas, att diskussionerna inom konsumentdelegationen även kommer att i hög grad syssla med problem och intressen som berör förädlings- och distributionsleden.

Under den återstående perioden av nuvarande sexårsavtal, vilken enligt departementschefens intentioner skall bli en tid, då delegationen genom interna diskussioner kan skaffa sig de insikter som erfordras för att kunna ta ställning till de väsentliga huvudfrågorna, synes det utskottet värdefullt, att den del av förbrukarintressena som representeras av jordbrukets förädlingsindustri även blir företrädd i delegationen. Utskottet anser, att den i det föregående föreslagna omorganisationen av nämndens råd medför bättre balans mellan de skilda intressegrupper, som i sammanhanget bör ha rådgivande funktioner. Till vad i motionerna i berört avseende sålunda yrkats ansluter sig utskottet. Övriga yrkanden i motionerna anser sig utskottet ej kunna biträda. Mot vad i propositionen i övrigt föreslagits har utskottet intet att erinra.»

dels ock att utskottets hemställan under III. bort ha följande lydelse:

»III. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 764 och II: 925, såvitt nu är i fråga, besluta att konsumentdelegationen skall innefatta en representant för jordbrukets förädlingsindustri samt i övrigt vara sammansatt i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag.»